

Lääkehoito varhaiskasvatuksessa

SUPER

Varhaiskasvatuksessa toteutettava lääkehoito edellyttää lapsikohtaista suunnitelmaa. Lähihoitajat ovat varhaiskasvatuksessa ainoa ammattiryhmä, jonka peruskoulutukseen kuuluu lapsen lääkehoidon toteuttaminen. Tunne vastuusi.

LÄÄKEHOIDON TOTEUTTAMINEN

Tämän oppaan tarkoituksena on selkeyttää lääkehoidon vastuuta ja työnjakoa lasten varhaiskasvatuspalveluissa. Pääsääntöisesti lapsille ei anneta hoitopäivän aikana päiväkodissa tai perhepäivähoidossa muita kuin välttämättömiä lääkkeitä. Joskus lyhytaikaista lääkitystä on kuitenkin annettava. Jokaisesta lyhytaikaisestakin lääkärin määräämästä lääkehoidosta, jota varhaiskasvatuksessa toteutetaan, tehdään lääkehoidon suunnitelma yhdessä huoltajien kanssa. Lääkkeen on aina oltava alkuperäispakkauksessa ja siitä on käytävä ilmi annostus.

Pitkäaikaissairaiden lasten hoitoa ohjaa erikoissairaanhoido, mutta käytännön hoidon järjestely on useimmiten perusterveydenhuollon vastuulla. Terveys- ja huoltolaki velvoittaa perusterveydenhuoltoa järjestämään potilaan hoidon yhteistyössä sosiaalihuollon ja muiden toimijoiden, kuten varhaiskasvatuksen kanssa.

Eri tahojen yhteistyö on tärkeää, jotta lapsi ja perhe voivat kokea olonsa turvallisiksi varhaiskasvatuksessa ja luottaa varhaiskasvatuksen asiantuntemukseen. Tätä yhteistyötä tukevat yhteisesti laaditut varhaiskasvatus-, hoito- ja kuntoutussuunnitelmat, varhaiskasvatuksen resursointi sekä terveydenhuollon ammattihenkilön, lähihoitajan, vastuullinen toiminta varhaiskasvatuksessa.

Terveys- ja hyvinvoinnin laitos (THL) on julkaissut oppaan nimeltä *Turvallinen lääkehoito: ”Opas lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa”* (THL, ohjaus 14, 2015). Julkaisu on tarkoitettu julkisille ja yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille, sekä muille lääkehoitoa toteuttaville tahoille, kuten varhaiskasvatuksen ympäristöihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut lapsen lääkehoidon toteutuksesta varhaiskasvatuksessa myös oman erillisen ohjeensa (*Pitkäaikaissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoitossa*). Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma laaditaan päivähoitossa yhteistyössä lapsen vanhempien, päivähoitoyksikön johdon, lapsen hoidosta vastaavan lääkärin (tai lääkärin valtuuttaman muun terveydenhuollon henkilökunnan) ja lääkehoitoa toteuttavan päivähoitoyksikön henkilöstön kanssa. Sovitut asiat kirjataan osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. (STM 2012)

Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai muuten tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten hoitoon, opetukseen ja kasvatukseen osallistuvien henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta mitoitukseen (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 35 §). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollinen kehityksen ja oppimisen tuki ja sen toteuttaminen. Jos lapsella on jokin pitkäaikainen sairaus, joka vaatii lääkehoitoa päiväkotitai perhepäivähoitopäivän aikana, lapselle laaditaan lääkehoitosuunnitelma osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. (Vasu 2018)

VASTUUALUEET JA TYÖNJAKO

Läkehoidon toteuttaminen perustuu lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä. Lääkehoitoa toteuttaessaan työntekijä vastaa omasta toiminnastaan lääkemääräykseen perustuen ja ammatillisen koulutuksensa, vastuualueensa sekä työyksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa työskentelee lähihoitajia, jotka ovat nimikesuojattuja terveydenhuollon ammattihenkilöitä. He ovat saaneet ammatillisessa koulutuksessaan valmiudet lääkehoidon toteuttamiseen. Tämän takia lähihoitajat ovat varhaiskasvatuksessa niitä työntekijöitä, joiden tulisi toteuttaa lääkärin lapselle määräämä lääkehoito. Pelkän lääkehoidon toteuttamisen lisäksi henkilöstön on ymmärrettävä lääkehoidon merkitys osana hoidon kokonaisuutta (STM, 2012).

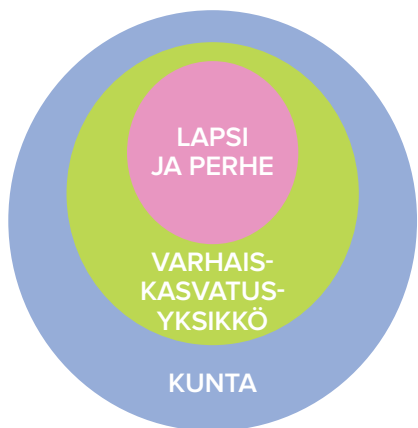
Terveysalalle kouluttamattomalla ei ole velvoitetta lääkehoidon toteuttamiseen.

Päivähoitossa tehtävän lääkehoidon organisoinnin tulee olla suunnitelmallista niin kuntatasolla, yksiköissä kuin kunkin yksittäisen lapsen kohdallakin. Kun yksikössä on lääkehoitoa tarvitseva lapsi, on varmistettava, että lääkehoidon osaavaa henkilöstöä on saatavilla koko päivähoitoyksikön toiminta-ajan. Työpaikkakohtainen asianmukainen lääkehoitosuunnitelma turvaa tämän ja selkeyttää henkilöstöryhmien välistä työnjakoa. Lapsen onnistunut lääkehoito vaatii myös ennakkoinnin, kaikilla jotka lapsen lääkehoitoon osallistuvat tulee olla mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen ennen, kun lääkehoitoa vaativa lapsi varhaiskasvatukseen aloittaa.

LÄÄKEHOITOSUUNNITELMAN TASOT

Lääkehoitosuunnitelmaan on kirjattava, miten työntekijöiden lääkehoidon osaaminen turvataan ja lääkehoito varmistetaan.

LAPSI JA PERHE: lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma, jonka toteutuksesta vastaavat varhaiskasvatusyksikön vastuhenkilöt yhteistyössä vanhempien kanssa. Lapsen lääkehoitosuunnitelma sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lyhytaikainen, kuuri- tai muotoisen lääkehoidon suunnitelma tai pitkäaikaisairaajan lapsen lääkehoidon suunnitelma.

VARHAISKASVATUSYKSIKKÖ: yksikön lääkehoitosuunnitelma, jonka laatimisesta ja päivittämisestä vastaa varhaiskasvatuksen johto.

KUNTA: kunnan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma, jonka laatimisesta ja päivittämisestä vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio yhteistyössä varhaiskasvatuksen organisaation kanssa.

LÄÄKKEEN ANTAJA ON VASTUUSSA!

Esimerkki: Jos työkaverisi antaa sinulle särkylääkkeen lapselle annettavaksi, sinun tulee tietää, mitä annat ja kenelle. Jos lapsi on esimerkiksi yliherkkä tulehduskipulääkkeelle, tabletti voi aiheuttaa hänelle allergisen reaktion, jopa shokkitilan. Lääkehoitosuunnitelma selkeyttää vastuunjakoja ja vähentää virheriskiä.

Lähihoitajan ja muiden työntekijöiden on oltava tietoisia yksikkönsä lääkehoitosuunnitelmasta. Lähihoitajan tulee ylläpitää lääkehoidon osaamistaan osallistumalla kunnan perusterveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen järjestämiin lääkehoidon koulutuksiin.

Lääkehoitosuunnitelmasta on hyötyä myös henkilöstön perehdytyksessä, sillä suunnitelmasta ilmenevät ne perusterveydenhuollon henkilöt, joihin voi tarvittaessa olla yhteydessä. Lääkehoitosuunnitelmat ja lääkkeenantoluvat ovat varhaiskasvatuksessa yksiköissä säilytettäviä dokumentteja.

Lähteet:

- THL: Turvallinen lääkehoito –opas 2015:14 (julkaistu 2016)
- OPH: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, määräys OPH–2791–2018
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994
- STM tiedote 3.10.2012. Pitkäaikaissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoidossa.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018
- Terveydenhuoltolaki 1326/2010

LÄÄKEHOITOA TOTEUTTAVAN HENKILÖSTÖN VALMIUDET OSALLISTUA LÄÄKEHOIDON TOTEUTTAMISEEN NYKYISTEN KOULUTUSVAATIMUSTEN POHjalta

Lääkehoitoa toteuttava henkilöstö	Perustutkintoa johtavan koulutuksen antamat valmiudet	Osaamisen varmistaminen, lisäkoulutus	Vastuu tai luvan myöntäminen
Lääkehoitoon koulutettu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö	<ul style="list-style-type: none"> • lääkkeiden tilaaminen, käyttökuuntoon saattaminen ja jakaminen potilaskohtaisesti annoksiksi • luonnollista tietä annettava lääkehoito • injektiot ihon sisäisesti, ihon alle ja lihakseen • rokotteet • suonensisäinen neste- ja lääkehoito • verensiirtohoito • epiduraalitaalain annettavaan lääkehoitoon osallistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> • suonensisäinen neste- ja lääkehoito • verensiirtohoito • epiduraalitaalain annettavaan lääkehoitoon osallistuminen, mm. kipupumppuun annosteltavat lääkkeet • rokotteet 	Lupa: toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri Näytön vastaanottaja: kokenut laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö
Lääkehoitoon koulutettu nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö <i>* esim. lähihoitaja</i>	<ul style="list-style-type: none"> • lääkkeiden jakaminen potilaskohtaisesti annoksiksi • luonnollista tietä annettava lääkehoito • injektiot ihon alle ja lihakseen 	<ul style="list-style-type: none"> • lääkkeiden tilaaminen • injektiot ihon alle ja lihakseen • lääkkeettömän, perusliuosta sisältävän jatko-infuusiopullon tai nestepussin vaihtaminen 	Lupa: toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri Näytön vastaanottaja: laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö
Lääkehoitoon koulutusta saanut sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö <i>* esim. sosionomi, jos lääkehoito-opintoja koulutuksessa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • valmiiksi jaettujen lääkkeiden antaminen luonnollista tietä • jako dosettiin potilaan kotona 	<ul style="list-style-type: none"> • injektiot ihon alle 	Lupa: toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri tai hänen määräämänsä lääkäri Näytön vastaanottaja: laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö
Lääkehoitoon kouluttamaton henkilöstö <i>* esim. lastentarhanopettaja</i>		<ul style="list-style-type: none"> • valmiiksi jaettujen lääkkeiden antaminen luonnollista tietä • injektiot ihon alle • jako dosettiin potilaan kotona 	Sopimukseen perustuvaa • potilas-, lääke- ja tilannekohtainen Lupa: toimintayksikön terveydenhuollon toiminnasta vastaava lääkäri Näytön vastaanottaja: laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö
Opiskelijat	Opiskelija on velvollinen esittämään todistuksen suorittamistaan lääkehoidon opinnoista ja niistä suoriutumisestaan	Koulutuksen järjestäjän ja harjoitteluyksikön sopimus ohjatun harjoittelun ja työssäoppimisen lääkehoidon sisällöstä	Työnantajan edustaja (esim. lääkehoidosta vastaava tai osastonhoitaja) arvioi opiskelijan lääkehoidon osaamisen ja siihen osallistumisen

*) lisätty taulukkoon selvennyksenä

TYÖTÄ LÄHELLÄ IHMISTÄ

SuPer on Suomen suurin sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatusalan toisen asteen tutkinnon suorittaneiden ja aloille opiskelevien ammattiliitto. SuPer on ainoa liitto, joka on keskittynyt lähi- ja perushoitajien edunvalvontaan.

SUOMEN LÄHI- JA PERUSHOITAJALIITTO SUPER RY

Ratamestarinkatu 12, 00520 Helsinki

puh. 09 2727 910

faksi 09 2727 9120

www.superliitto.fi

www.superlehti.fi

SuPer varhaiskasvatus -ryhmä SuPerin jäsenille:

facebook.com/groups/SuPervarhaiskasvatus

superliitto

Ovatko jäsentietosi ajan tasalla? Voit tarkistaa ne helposti jäsensivuilta. Kirjautu osoitteessa www.superliitto.fi

LIITY SUPERIINI!

Skannaa koodi ja täytä liittymislomake kätevästi verkossa.

SUPER